

Š i f r a k a n d i d a t a :

--

Državni izpitni center

M 1 4 2 5 3 1 1 1

JESENSKI IZPITNI ROK

FILOZOFIJA

≡ Izpitna pola 1 ≡

Komentar besedila

Sobota, 30. avgust 2014 / 90 minut

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva konceptna lista in dva ocenjevalna obrazca.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati naloge, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca). Svojo šifro vpišite tudi na konceptna lista.

Izpitna pola vsebuje 4 filozofska besedila, od katerih izberite eno in napišite komentar, ki naj obsega najmanj 600 besed. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 22.

V preglednici z "x" zaznamujte, komentar katerega filozofskega besedila naj ocenjevalec oceni. Če tega ne boste storili, bo ocenil prvi komentar, ki ste ga pisali.

1.	2.	3.	4.

Pišite v **izpitno polo** z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom. Pred komentar prepisite avtorja besedila in naslov dela, ki ste ga izbrali. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napačno besedo ali poved prečrtajte in jo zapišite na novo. Nečitljivo besedilo bo ocenjeno z 0 točkami. Osnutek komentarja pišite na konceptna lista. Osnutek se ne upošteva pri ocenjevanju.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 2 prazni.

M 1 4 2 5 3 1 1 1 0 3

Prazna stran

1. Platon: Država

Prevod Jožeta Košarja

»Za vodstvo države niso primerni ljudje, ki so neizobraženi in ne poznajo resnice, pa tudi ne ljudje, ki jim dopuščamo, da se do smrti ukvarjajo z znanostjo; prvi zato ne, ker nimajo trdnega življenjskega cilja, po katerem bi se ravnali pri vseh svojih dejanjih v zasebnem in javnem življenju, drugi pa zato ne, ker prostovoljno sploh ne marajo priti v stik s praktičnim delom, v veri, da so že za življenja presajeni na otoke blaženih.«

»Tako je.«

»Zato je naloga nas, ki državo ustanovljamo, da prisilimo po naravi najboljše, da se posvetijo znanosti, ki smo jo malo prej imenovali najvišjo, to se pravi, da se naučijo gledati dobro in krenejo po oni poti k svetlobi. Ko pa pridejo tja in jo vidijo, potem jim ne smemo več dovoliti tega, kar jim je zdaj dovoljeno.«

»Namreč?«

»Da ostanejo tam in se več ne vrnejo k onim jetnikom ter si ne delijo z njimi muk in časti, najsi so le-te majhne ali velike.«

(Vir: Platon: Država. Prevod Jože Košar. Založba Mihelač, Ljubljana 1995, str. 211)

Prevod Gorazda Kocjančiča

»Za upravljanje polisa niso nikoli dovolj ustrezni ljudje, ki so neizobraženi in nimajo izkušnje resnice, pa tudi ne ljudje, ki jim dopuščamo, da se do konca (življenja) posvečajo izobraževanju; prvi zato ne, ker v življenju nimajo enega cilja, na katerega bi morali meriti pri vsem, kar delajo tako zasebno kot javno, drugi pa zato ne, ker ne bodo (ničesar) delali prostovoljno, saj mislijo, da so se še živi odselili na Otoke blaženih.«

»Res je,« je pritrdil.

»Naloga nas, ustanoviteljev (polisa), je v tem,« sem nadaljeval, »da prisilimo najboljše značaje, da pridejo do nauka, za katerega sva prej rekla, da je najpomembnejši, in da uzrejo Dobro ter opravijo tisti vzpon; ko pa se povzpnejo in (Dobro) dovolj uzrejo, jim ne smemo dovoliti, kar jim je zdaj dovoljeno.«

»In kaj je to?«

»Da ostanejo Tam,« sem odgovoril, »in nočejo znova sestopiti k onim jetnikom ter da nočejo biti deležni njihovih naporov in časti, najsi so te precej nepomembne ali pa precej tehtne.«

(Vir: Platon: Država. Prevod Gorazd Kocjančič. Mohorjeva družba, Celje 2004, 519b–d)

V navedenem odlomku Platon obravnava problematiko primernih vladarjev v državi, vlogo izobraževanja in omeni idejo dobrega. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, kdo je po Platonovem mnenju primeren za vladarja in kdo ne. Razložite tudi, katere ontološke vidike stvarnosti morajo vladarji spoznati med svojim izobraževanjem in zakaj prav te. Svojo razlago umestite v celoto dela.

2. Aristotel: Nikomahova etika

Kot smo že omenili, je želja usmerjena k smotru; predmet želje je po mnenju nekaterih vedno neko dobro, po mnenju drugih pa le nekaj, kar se zdi dobro. Toda kdor trdi, da je predmet želje neko dobro, se mora spoprijazniti z dejstvom, da to, česar si želimo na osnovi nepravilne odločitve, sploh ni zaželeno: ko bi bilo zaželeno, bi bilo tudi dobro, v resnici pa se izkaže kot slabo. Kdor pa pravi, da je predmet želje le nekaj, kar se zdi dobro, s tem trdi, da sploh ni ničesar, kar bi bilo zaželeno že po naravi, ampak da je zaželeno le za vsakega posameznika to, kar se njemu zdi zaželeno; vsakemu posamezniku pa se zdi zaželeno nekaj drugega in lahko celo nekaj povsem nasprotnega. Ti oznaki očitno nista zadovoljivi. Ali ne bi mogli preprosto reči, da je predmet resnične želje neko dobro, predmet želje vsakega posameznika pa to, kar se njemu zdi dobro? **Dobremu človeku je predmet želje neko resnično dobro, slabemu pa le nekaj slučajnega.**

(Vir: Aristoteles: Nikomahova etika. Prevod Kajetan Gantar. Slovenska matica, Ljubljana 1994, str. 105)

V navedenem odlomku Aristotel obravnava željo in predmet želje. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite Aristotelov pojmovanje vloge želje in predmeta želje pri doseganju končnega smotra in to razlago umestite v celoto Aristotelove etične teorije.

3. Descartes: Meditacije

Z imenom »Bog« mislim neko neskončno, neodvisno, nadvse umno, nadvse mogočno substanco, od katere sem bil ustvarjen tako jaz sam kakor tudi vse drugo bivajoče, če kaj drugega biva. To pa je zares takšno, da bolj ko skrbno premišljam, manj se mi zdi mogoče, da bi bilo moglo iziti iz mene. **Zatorej je iz zgoraj povedanega nujno treba sklepati, da Bog biva. Zakaj čeprav je ideja substance v meni prav zato, ker sem substanca, bi vendar ta ideja zato še ne bila ideja neskončne substance, saj sem končen, ko bi ne izvivala iz neke substance, ki bi bila v resnici neskončna.**

(Vir: Descartes, R.: Meditacije. Prevod Primož Simoniti. Slovenska matica, Ljubljana 1988, III/22–23)

V navedenem odlomku Descartes obravnava problem vednosti o obstoju Boga. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, kaj Descartes razume z Bogom, katera načela uporabi v dokazovanju in kakšno vlogo pripiše razumu pri spoznanju obstoja Boga. Podrobneje razložite, kakšno vlogo ima po Descartesovem mnenju spoznanje Boga pri pridobivanju vednosti nasploh. Svojo razlago umestite v celoto dela.

4. Nietzsche: H genealogiji morale

Ta bitja ne vedo, kaj je krivda, kaj odgovornost, kaj obzirnost, ti rojeni organizatorji; v njih vlada tisti strašni egoizem umetnika, ki se sveti kot bron in se zna za vso večnost naprej upravičiti v »delu«, kot mati v svojem otroku. *Oni* niso ti, pri katerih je zrasla »slaba vest«, to se že od začetka razume, – toda *brez njih* ne bi zrasla, ta grda rastlina; propadla bi, če ne bi sila udarcev njihovega kladiva, njihove umetniške nasilnosti odstranila iz sveta ali vsaj iz očitnosti neznanski kvantum svobode in jo naredila tako rekoč *latentno*. **Ta instinkt svobode, ki je bil nasilno potisnjen v latentnost – to smo že dojeli – ta nazaj potlačeni, nazaj potisnjeni, v notranjost zaprti in končno samo še na samem sebi izpraznjujoči se in nad samim sabo znašajoči se instinkt svobode: ta in samo ta je slaba vest v svojem začetku.**

(Vir: Nietzsche, F.: H genealogiji morale. Prevod Teo Bizjak. Slovenska matica, Ljubljana 1998, II–17)

V navedenem odlomku Nietzsche obravnava nastanek slabe vesti. Razložite, na kakšno vrsto ljudi se nanaša začetek odlomka »Ta bitja«. Kakšno funkcijo imajo pri oblikovanju človeka? Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg najmanj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite Nietzschejevo pojmovanje nastanka slabe vesti, kakšno funkcijo ima v družbi in kakšno pri oblikovanju človeškega sebe. Svojo razlago umestite v celoto dela in pojasnite, kakšen je Nietzschejev pogled na zmoralizirano slabo vest.

M 1 4 2 5 3 1 1 1 0 6

AVTOR BESEDILA IN NASLOV DELA

Lined writing area consisting of 20 horizontal lines.

M 1 4 2 5 3 1 1 1 0 7

V sivo polje ne pišite.

Lined writing area with horizontal lines.

M 1 4 2 5 3 1 1 1 0 9

Lined writing area consisting of 24 horizontal lines for text entry.

M 1 4 2 5 3 1 1 1 1 1

A series of horizontal lines spaced evenly down the page, providing a template for handwriting practice.

Prazna stran